

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење овог закона је члан 97. тачка 9. Устава Републике Србије према коме Република Србија уређује и обезбеђује систем заштите и унапређења животне средине, производњу, промет и превоз радиоактивних материја.

II РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА И ЦИЉЕВИ КОЈИ СЕ ПОСТИЖУ

Законом о заштити од јонизујућих зрачења и нуклеарној сигурности („Службени гласник РС”, број 36/09) прописују се мере заштите живота и здравља људи и заштите животне средине од штетног дејства јонизујућих зрачења и мере нуклеарне сигурности при свим поступцима у вези са нуклеарним активностима и уређују се услови за обављање делатности са изворима јонизујућих зрачења и нуклеарним материјалима, као и управљање радиоактивним отпадом.

Овим законом су установљене надлежности министарства надлежног за заштитититу од јонизујућих зрачења и министарства надлежног за послове нуклеарне сигурности.

Агенција за заштиту од јонизујућих зрачења и нуклеарну сигурност је основана као јавна агенција Одлуком о оснивању Агенције за заштиту од јонизујућих зрачења и нуклеарну сигурност Србије („Службени гласник РС”, број 76/09). Ова одлука донета је на основу члана 5. став 1. Закона о заштити од јонизујућих зрачења и о нуклеарној сигурности („Службени гласник РС”, број 36/09) и члана 9. Закона о јавним агенцијама („Службени гласник РС”, бр. 18/05 и 81/05-исправка). Такође, Законом о јавним агенцијама прописано је да права оснивача у име Републике Србије врши Влада ако посебним законом није што друго одређено (члан 8).

Агенција има својство правног лица које стиче уписом у судски регистар.

Агенција у оквиру свог делокруга врши следеће послове државне управе као поверене послове (члан 6. Закона и тачка 5. Одлуке), и то:

- 1) доноси подзаконске прописе за спровођење закона којим се уређује заштита од јонизујућих зрачења и нуклеарна сигурност;
- 2) доноси Програм систематског испитивања радиоактивности у животној средини;
- 3) доноси Програм за допунско обучавање и оспособљавање професионално изложених лица и лица одговорних за заштиту од јонизујућих зрачења;
- 4) доноси Програм за правовремену најаву акцидента;
- 5) припрема предлог Програма радијационе сигурности и безбедности, Програма нуклеарне сигурности и безбедности и Програма управљања радиоактивним отпадом;
- 6) припрема предлог Плана за деловање у случају акцидента;
- 7) израђује упутства и процедуре потребне за спровођење мера радијационе и нуклеарне сигурности и безбедности;
- 8) издаје, продужава и одузима лиценце за обављање радијационе делатности и нуклеарне активности;
- 9) издаје и одузима дозволе за промет радиоактивних и нуклеарних материјала;

10) издаје, продужава и одузима решења правним лицима или предузетницима за обављање послова заштите од јонизујућих зрачења, радијационе делатности или нуклеарне активности;

11) издаје потврде о евидентирању извора јонизујућих зрачења;

12) издаје сертификате одговорним лицима за заштиту од јонизујућих зрачења;

13) прописује висину накнаде за издавање лиценци, дозвола, решења, потврда о евидентирању и сертификата;

14) води регистар пријава и издатих лиценци, дозвола, решења, потврда о евидентирању и сертификата;

15) води централне евиденције о нуклеарним објектима, нуклеарним материјалима и радиоактивном отпаду и контрола евиденција које воде корисници;

16) формира и одржава базе података (централни регистар) о изворима јонизујућих зрачења и корисницима тих извора, професионално изложеним лицима, као и о другим подацима од значаја за заштиту од јонизујућих зрачења, радијациону и нуклеарну сигурност и безбедност;

17) прати обим и промену нивоа радиоактивности и оцењивање њеног утицаја на становништво и животну средину и, с тим у вези, налагање спровођења потребних мера и праћење њиховог извршавања;

18) објављује годишњи извештај о нивоу излагања становништва јонизујућим зрачењима у Републици Србији;

19) врши контролу испуњености услова на основу којих су издате лиценце, дозволе и решења из тач. 8), 9) и 10) ове тачке;

20) обезбеђује јавност у раду на спровођењу закона и у поступку доношења подзаконских прописа;

21) доставља средствима јавног информисања, надлежним државним органима и Међународној агенцији за атомску енергију информације од значаја за радијациону и нуклеарну сигурност и безбедност;

22) остварује сарадњу са надлежним државним органима из свог делокруга;

23) самостално или у сарадњи са надлежним државним органима остварује сарадњу са Међународном агенцијом за атомску енергију и другим међународним телима и надлежним органима других држава у вези са спровођењем закона;

24) даје мишљења на захтев надлежних државних органа у вези са приступањем међународним конвенцијама и другим споразумима у области радијационе и нуклеарне сигурности и безбедности;

25) обавља и друге послове утврђене законом.

Послове из тач. 1), 2), 3), 4), 8), 9), 10), 11), 12), 14), 15), 16), 17) и 21) овог члана Агенција врши као поверене послове.

Агенција је оснивањем преузела од министарства надлежног за послове заштите од јонизујућих зрачења и министарства надлежног за послове нуклеарне сигурности и управљање радиоактивним отпадом потребан број запослених, права, обавезе, предмете, опрему, средства за рад и архивску грађу и регистратурски материјал коме није истекао рок чувања - који су Агенцији били потребни за обављање послова из њеног делокруга са стањем на дан 1. септембар 2009. године.

Законом о министарствима („Службени гласник РС”, број 72/12) утврђен је делокруг Министарства енергетике, развоја и заштите животне средине који садржи и послове који се односе на заштиту од јонизујућих зрачења и спровођење конвенција из те области у складу са законом.

Чланом 48а Закона о заштити од јонизујућих зрачења и нуклеарној сигурности прописано да се за управљање нуклеарним објектима оснива се јавно предузеће, као и да средства за оснивање и рад јавног предузећа чини део средстава у државној својини, у институтима чији је оснивач Република Србија, и то: објекти, опрема и уређаји Института за нуклеарне науке Винча и Института за технологију нуклеарних и других минералних сировина, а који су у функцији обављања делатности управљања нуклеарним објектима за које се оснива јавно предузеће.

На основу Одлуке о оснивању Јавног предузећа за управљање нуклеарним објектима у Републици Србији („Службени гласник РС”, број 50/09) послове управљања нуклеарним објектима врши Јавно предузеће за управљање нуклеарним објектима у Републици Србији.

Инспекцијски надзор над спровођењем мера заштите од јонизујућих зрачења врши министарство надлежно за послове заштите од јонизујућих зрачења преко инспектора за заштиту од јонизујућих зрачења. Иако је законом прописано да инспекцијски надзор над спровођењем мера нуклеарне сигурности врши министарство надлежно за послове нуклеарне сигурности и управљања радиоактивним отпадом преко инспектора за нуклеарну сигурност и управљање радиоактивним отпадом (члан 76), ово министарство није успоставило инспекцију за контролу спровођења мера нуклеарне сигурности.

Имајући то у виду, овом законом предлаже се да послове Агенције за заштиту од јонизујућих зрачења и нуклеарну сигурност Србије врши министарство надлежно за заштиту од јонизујућих зрачења, а да послове управљања нуклеарним објектима обавља Завод за нуклеарну сигурност и безбедност као посебна организација, у складу са овлашћењима утврђеним Законом о државној управи.

При предлагању овог решења посебно треба имати у виду стандарде сигурности Међународне агенције за атомску енергију, директиве ЕУ као и постојећу праксу у другим земљама како у окружењу тако и у ЕУ, од којих неке имају независна регулаторна тела, а неке органе у оквиру министарстава.

Имајући у виду да је Агенција основана прописима који су горе наведени измена њеног статуса захтева:

- стављање ван снаге Одлуке о оснивању Агенције за заштиту од јонизујућих зрачења и нуклеарну сигурност Србије („Службени гласник РС”, број 76/09).
- стављање ван снаге Одлуке о оснивању Јавног предузећа за управљање нуклеарним објектима у Републици Србији („Службени гласник РС”, број 50/09)
- измену Закона о заштити од јонизујућих зрачења и о нуклеарној сигурности Србије („Службени гласник РС”, број 36/09)
- измену Закона о министарствима („Службени гласник РС”, број 72/12).

Циљ доношења овог закона јесте увођење нових стандарда у спровођењу мера заштите од јонизујућих зрачења, нуклеарне и радијационе сигурности, успостављање комплексније регулативе али и омогућавање ефикасније примене закона, успостављање стриктног и целовитог надзора над изворима јонизујућих зрачења и нуклеарним објектима, радијационим делатностима и нуклеарним активностима, као и над управљањем радиоактивним отпадом. Наведени циљеви биће најефикасније

остваривани преко Министтва енергетике, развоја и заштите животне средине, самостално у оквиру независне организационе јединице која је у његовом саставу и Завода за нуклеарну сигурност и безбедност, ако посебне организације.

III ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

У члану 1. проширен је и прецизиран предмет уређивања у погледу образовање Завода за нуклеарну сигурност и безбедност.

У чл. 2. и 3. извршено је термилошко уклађивање надлежности министарства за послове заштите од јонизујућих зрачења и нуклеарној сигурности уместо Агенције за заштиту од јонизујућих зрачења и нуклеарној сигурности.

У члану 4. став 3. прописано је да Министарство надлежно за заштиту од јонизујућих зрачења и нуклеарну сигурност, у сарадњи са Заводом за нуклеарну сигурност и безбедност достављају годишњи извештај о реализацији програма из става 1. овог члана Влади и телу надлежном за националну безбедност.

У члану 5. Измењен је Назив ПОГЛАВЉА III - Овлашћења министарства надлежног за заштиту од јонизујућих зрачења и нуклеарну сигурност. Назив изнад члана 5. и члан 5. брисани су

У члану 6. уређује се надлежност Министарства за послове заштите од јонизујућих зрачења и нуклеарне сигурности .

Чланом 7. брисани су приходи Агенције за покриће трошкова мониторинга радиоактивности и процене нивоа излагања становништва јонизујућим зрачењима, као и за процену нивоа медицинског излагања

У чл. 8. и 9. брисане су накнаде за издавање решења за вршење послова заштите од јонизујућих зрачења и радијационе делатности

У члану 10. извршено је термилошко уклађивање надлежности министарства за послове заштите од јонизујућих зрачења и нуклеарној сигурности уместо Агенције за заштиту од јонизујућих зрачења и нуклеарној сигурности.

У члану 11. прописане су надлежности Завода за нуклеарну сигурност и безбедност.

У члану 12. брисане су накнаде за издавање лиценце за обављање нуклеарне активности.

У члану 13. брисано је вршење надзора над повереним пословима.

У члану 14. брисано је оснивање Јавног предузећа за управљање нуклеарним објектима у Републици Србији.

У члану 15. прописано је да даном ступању на снагу овог закона престаје да важи Правилник о висини накнаде за издавање лиценци, дозвола, решења, потврда о евидентирању и сертификата („Службени гласник РС”, број 100/10).

У члану 16. прописано је да Министарство енергетике, развоја и заштите животне средине преузима послове Агенције за заштиту од јонизујућих зрачења, све запослене и постављена лица, права, обавезе, предмете, опрему, средства за рад и архивску грађу и регистратурски материјал коме није истекао рок чувања, са стањем на дан 31. децембар 2012. године.

Завод из члана 48а преузима послове Јавног предузећа за управљање нуклеарним објектима у Републици Србији, све запослене и постављена лица, права, обавезе, предмете, опрему, средства за рад и архивску грађу и регистратурски материјал коме није истекао рок чувања, са стањем на дан 31. децембар 2012. године.

Чланом 17. прописано је ступање на снагу овог закона.

V СРЕДСТВА ПОТРЕБНА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона обезбеђена су средства у буџету Републике Србије за обављање послова заштите од јонизујућих зрачења. Функционисање вршења послова обезбедиће се преузимањем послова и средстава Агенције за заштиту од јонизујућих зрачења и нуклеарној сигурности Србије преласком запослених на пословима заштите од јонизујућих зрачења и нуклеарне сигурности и управљања радиоактивним отпадом, односно другим пословима из Агенције, ради обављања предметних послова. Спровођење мера нуклеарне сигурности и безбедности обезбедиће се из преузимањем послова и средстава Јавног предузећа за управљање нуклеарним објектима у Републици Србији, као и запослених лица који раде на пословима нуклеарне сигурности.

РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА ПО ХИТНОМ ПОСТУПКУ

Сагласно члану 167. Пословника Народне скупштине („Службени гласник РС”, број 20/12 – пречишћен текст) предлаже се доношење закона по хитном поступку, с обзиром да би недоношење закона по наведеном поступку могло да проузрокује штетне последице у погледу економичног и ефикасног вршења послова заштите од јонизујућег зрачења и нуклеарне сигурности, у односу на спровођење међународних обавеза које је Република Србија преузела у овој области.

С обзиром на комплексност и повезаност материје доношењем закона по хитном поступку обезбеђују се законодавни, организационо-институционални и други услови за функционисање система заштите од јонизујућег зрачења и нуклеарне сигурности у Републици Србији.